

HUDEBNÍ INVENTÁŘE A JEJICH VÝZNAM PRO HUDEBNĚHISTORICKÉ BĀDÁNÍ

DIE MUSIKINVENTARE UND IHRE BEDEUTUNG FÜR DIE MUSIKGESCHICHTLICHE FORSCHUNG

JAN RACEK

Význam starých inventářů písemných a hmotných památek pro pramenné studium jednotlivých epoch obecných a kulturních dějin společenského vývoje je nemalý a v mnohých případech dokonce i zásadní povahy. Jde tu zpravidla o cenné historické dokumenty, které nabývají zvláště tehdy základního studijního významu, když původní fondy písemného nebo hmotného materiálu, jež tyto inventáře zaznamenávají a popisují, zanikly, byly ztraceny nebo jakýmkoli způsobem zničeny.

Nejstarší inventáře se objevují ojedinele v oblasti západní Evropy již na sklonku 8. století. Jejich počet se podstatně zvýšil teprve ve 14. a 15. století, neboť tehdy si zakládají inventáře majetku a knihoven téměř všechny významnější kláštery a kostely. K nim se postupně přidávají také inventáře velkých feudálních zámeckých residencí, pak různých světských institucí a soukromých knihoven duchovních a laických jednotlivců. V českých zemích se objevují inventáře nebo katalogy písemného materiálu a hmotného majetku se značným zpožděním teprve na sklonku 13. století, a to ještě dosti ojedinele (klášter vyšebrodský, mělnický kostel), zatímco např. v Polsku se vyskytují inventární soupisy již ve 12. století (krakovská kapitulní knihovna z roku 1101 a 1110). Jejich počet v českých zemích vzrostl v druhé polovině 14. století a zvláště v husitském údobí 15. století, kdy bylo provedeno mnoho majetkových inventárních soupisů. Poměrně velmi četně se objevují v 16. a 17. století, jmenovitě v době po bitvě na Bílé hoře, kdy došlo k četným konfiskacím majetku české odbojné šlechty, při nichž byl sepisován movitý a nemovitý majetek a zhotovovány inventární soupisy mobiliářů, výtvarných památek (obrazů, soch a uměleckého průmyslu), knihoven, hudebnin a hudebních nástrojů.¹⁾

Zvláště šlechtické pozůstalostní inventáře ze 16. a 17. století nám zpravidla otvírají zajímavé pohledy na úroveň společenského a kulturního dění feudálních residencí v době vrcholné renesanční a vznikající barokní kultury.

¹⁾ O výskytu středověkých inventářů v zahraničí a v českých zemích se blíže zmiňuje Miroslav Flodr ve dvou studiích: Olomoucká kapitulní knihovna a její inventáře na počátku 15. století (Sborník prací filosofické fakulty brněnské university VII, 1958, řada historická C 5, 76—97) a Středověké seznamy rukopisů jako historický pramen (ČMM LXXVII, 1958, čís. 1-2, str. 1—28). Viz též práci Miroslava Flodra, Skriptorium olomoucké k počátkům písařské tvorby v českých zemích (Brno 1960, zvl. str. 162—183).

turními zálibami majitelů feudálních sídlišť. V našich zemích lze např. na jejich podkladě sledovat, jak byl náš společenský život formován v 16. a 17. století nejen svěbytnou kulturou vyrůstající z domácí tradice, ale zároveň i kulturou cizí, která k nám tehdy soustavně pronikala z románského jihu a germánského severu.²⁾

Staré inventáře mobiliářů, uměleckých děl a knihoven slouží zase především dějepiscům umění a literárním historikům jako cenný pramenný materiál k rekonstrukci uměleckých sbírek a knihoven, zvláště těch, které zanikly nebo se dochovaly jen zčásti. Pomáhají určovat díla dnes anonymní, umožňují pátrání po osudech výtvarných památek a přispívají k poznání vládnoucího vkusu té které umělecké a slohové epochy. Jsou důležitým pramenem ke zjištění cest, kterými pronikaly cizí vlivy do produkce regionálních výtvarných škol a jednotlivých tvůrčích osobností. Po této stránce jsou zvláště důležité pozůstalostní inventární soupisy, dále inventáře zámeckého, kostelního a klášterního zařízení. Intenzitu pražského výtvarného života v době Karla IV. a Václava IV. si nelze ani dosti dobře představit bez znalosti inventářů pražských kostelů z konce 14. a z 15. století, neboť v kombinaci s dochovanými uměleckými pracemi dovolují rekonstruovat nejen kvantitativní, ale i kvalitativní úroveň tehdejší umělecké tvorby.³⁾

²⁾ Tak např. inventář zámku v Tovačově na Moravě z roku 1697 (Státní archiv v Brně, sign.: P 134) obsahuje podrobné soupisy nábytku, bohoslužebného náčiní, stříbra, obrazů, soch, majolikového nádobí, soupis knih, aktového a listinného materiálu v kanceláři a knihovně zámku, dále soupisy hudebnin, hudebních nástrojů, zbraní, hospodářských stavení, dobytka aj. věci, takže tu jde nepochybně o významný kulturněhistorický a společenskohospodářský dokument pro historika, zpracovávajícího české dějiny 17. století. Z inventárních soupisů čerpal poznatky historik W. W. Tomek (Dějepis města Prahy, zvl. II, 1871), topograf Řehoř Volný (Notizenblatt. Beilage zum Archiv für österreichische Geschichte II, 1852, 145 ad.), historik Vincenc Brandl (čsp. Method XV, 1889, 115 ad., XVI, 1890, 7 ad.), kulturní historik Zikmund Winter ke svým četným drobným monografickým pracím ze staročeského a staropražského života. Jak lze vhodně použít zámeckých inventářů k rekonstrukci dobového prostředí, o tom svědčí velkorose založená práce Augusta Sedláčka, Hrady, zámky a tvrze království Českého (1882–1927, 15. svazků) nebo pronikavá studie Františka Hrubého, Selské a panské inventáře v době předbělohorské (ČCH XXXIII, 1927, 21–59, 263–306), k níž autor použil inventářů hradu Helfenštejna u Lipníka na Moravě z roku 1552 a inventářů zámku Velkého Meziříčí z roku 1621. V této studii se podařilo Hrubému vykreslit barvitý obraz života moravských feudálů 16. a 17. století. Inventárních soupisů částečně použil také Josef Peřák v Knize o Kostí. Kus české historie (Praha 1936, 2. vyd., zvl. I. díl, 195–196). Na studiu knižních inventářů uložených ve Státním archivu v Brně a Opavě (tribunální a slechtické pozůstalosti) vznikla také obsáhlá studie Ludmily Čuprové Slovanské země, Slezsko a Uhry ve vědomostech moravského a slezského feudála 17. a první poloviny 18. století) vyjde ve sborníku Studia z dziejów polskich i czeskosłowackich. Pod red. Ewy i Karola Maleczyńskich, Wrocław.

³⁾ Z uměleckých historiků čerpali z inventárních soupisů své poznatky především Josef Lehner (Dějiny umění a národa českého, Praha 1903–1907, I, 3, zvl. na str. 551, 560 až 569), Karel Chytil (v četných pracích o uměleckých sbírkách císaře Rudolfa II.), Antonín Breitenbacher a Eugen Dostál (Katalog arcibiskupské obrazárny v Kroměříži, Kroměříž 1930), Cecilie Hálová-Jahodová (Galerie moravských Kouniců, ČMM LXIII–LXIV, 1939–1940, 83–108, 315–373), J. Neumann (Tizianův Apollo a Marsyas v Kroměříži, Umění IX, 1961) aj. Příteli, prof. dr. Albertu Kutalovi, děkuji za některé připomínky o vědeckém významu inventářů uměleckých děl a za poukazy na literaturu.

1.
Touž funkci jako inventáře mobiliářů, výtvarných děl a knihoven mají také staré inventáře hudebnin a hudebních nástrojů, jež se často vyskytují pohromadě s ostatními svrchu uvedenými inventáři nebo jsou dokonce jejich nedílnou součástí. Vždyť tyto inventáře podávají nejen obraz o původní organizaci hudebního archivu, knihovny nebo sbírky hudebnin, ale jsou zároveň průkaznými hudebně historickými dokumenty, které zachycují slohovou strukturu hudebních fondů, jejich dobové určení, soupisy skladatelů, výčty skladeb, nástrojové obsazení s uvedením počátečních temat, pokud ovšem jde o tzv. thematické hudební inventáře, někdy i bližší provenienční určení s přesnou datací.⁴⁾

Nelze proto pochybovat o značné dokumentární hodnotě těchto hudebních pramenů, a to nejen pro obecnou kulturněhistorickou dokumentaci, ale i pro podrobnější osvětlení jednotlivých hudebních slohových oblastí v dějinném vývojovém procesu. Je tudíž třeba, abychom co nejdůrazněji poukázali na nutnost a naléhavou potřebu jejich detailního studia, které se ovšem nespokojí, jak ostatně uvidíme ještě později, jen statickým přepisem, ale bude usilovat i o stylový analytický rozbor, z něhož pak vyčteme a vyvodíme komplexnější poznatky hudebněhistorické, estetické a slohové povahy. Nutno však konstatovat, že v dosavadní zahraniční a české musikologické literatuře nebylo zatím dosti důrazné a v plném rozsahu doceněno i zhodnoceno důležité postavení hudebních inventářů v ostatním dokladovém pramenném hudebním materiálu a nebyl také dostatečně osvětlen jejich význam pro studium jednotlivých dějinných epoch světové a české hudby.⁵⁾

⁴⁾ Aby nedošlo k nedorozumění, zdůrazňuji hned z počátku, že v této studii pojednávám pouze o starých hudebních inventářích, které podávají evidenci a soupis historických hudebních památek notového pramenného materiálu nebo hudebních nástrojů. Otázku novodobých a na moderním metodickém základě založených inventářů dnešních hudebních archivů, knihoven nebo hudebních sbírek ponechávám zcela stranou. Této otázce jsem se věnoval ve studii *Organisace a vědecké poslání moderního hudebního archivu* (Časopis zemského musea v Brně XXX, 1937, 5–31, též sep., Brno 1937), v níž pojednávám o zakládání, vedení a úpravě moderních inventářů hudebnin a hudebních nástrojů.

⁵⁾ Možno říci, že dosud ani ve světové, ani v české musikologické literatuře nevznikla vyčerpávající monografické práce, která by se speciálně zabývala otázkou významu hudebních inventářů pro hudebněhistorické bádání. Existuje pouze řada dílčích studií o jednotlivých hudebních inventářích, v nichž je jen zcela obecně zdůrazněn význam těchto pramenných dokumentů. Ze zahraniční musikologické literatury uvádím výběrem jen tyto větší a pozoruhodnější práce: Fr. X. Haberl, *Bibliographischer und thematischer Musikcatalog des päpstlichen Kappell-archives im Vatikan zu Rom* (Leipzig 1888), Franz Waldner, *Zwei Inventarien aus dem XVI. und XVII. Jahrhundert über hinterlassene Musikinstrumente und Musikalien aus dem Innsbrucker Hofe* (StzMw IV, 1916, 128–147), Karl Gustav Fellerer, *Ein Musikalieninventar des fürstbischöflichen Hofes in Freising aus dem 17. Jahrhundert* (AfMw VI, 1924, 471–483), Albano Sorbelli, *Inventari dei manoscritti delle biblioteche d'Italia* (Firenze 1933–1934), H. Dennerlein, *Musik des 18. Jahrh. in Franken. Die Inventare der Funde von Ebrach, Burgwindheim, Maria Limbach und Iphofen* (Jahrbuch des Historischen Vereins Bamberg 1952), Richard Schaal, *Zur Musikpflege im Kollegiatstift St. Moritz zu Augsburg* (MF VII, 1954, 1–24; k hud. inventáři kostela sv. Morice v Augsburgu z roku 1743), Othmar Wonisch, *Die Theaterkultur des Stiftes St. Lambrecht* (Zeitschrift des histor. Vereines für Steiermark, 2, Graz 1957; ke katalogu hudebnin v St. Lambrechtu v Rakousku z roku 1740) a Wilhelm Jerger, *Ein Musikalieninventar aus dem Jahre 1661 im Katalog von St. Urban*

Dříve než přistoupíme ke zhodnocení významu hudebních inventářů, položíme si otázku, co rozumíme v obecném slova smyslu pod pojmem inventář hudebnin nebo hudebních nástrojů. Hudební inventáře jsou v podstatě stručné soupisy a popisy hudebního materiálu písemné nebo hmotné povahy (rukopisné a tištěné noty, aktový, listinný, ikonografický a trofejní materiál, který má jakýkoli vztah k hudbě, jakož i hudební nástroje) určité sbírky (hudebního archivu nebo knihovny) v jejich původním nebo jiném, chronologickém nebo věcném pořádku, které byly pořízeny buď pro potřebu kontroly, ocenění (např. při pozůstalostním řízení, prodeji) nebo orientace po původních fondech hudebního archivu nebo knihovny. Jde tu ponejvíce o hudební inventáře šlechtických kapel zámeckých residencí, klášterních knihoven, kostelních kůrů, literárských bratrstev, hudebních spolků, škol a institucí, soukromých hudebních knihoven a sbírek.

Rozeznáváme ideální inventáře hudebních fondů, obsahující soupis hudebnin a hudebních nástrojů, jež patřily v minulosti do celkového fondu hudebních památek, bez ohledu na to, zda se tyto fondy dochovaly nebo jsou neznámé nebo ztracené. Proti tomu inventáře reálné obsahují soupis dochovaných písemných nebo tištěných hudebních pramenů a hudebních nástrojů.⁶⁾ Tyto inventáře jsou zase několikerého druhu. Jejich povaha je dána tím, za jakým účelem vznikly. Poměrně nejčastěji, zvláště ve starších dobách, vznikaly hudební inventáře jako pozůstalostní soupisy, dále u příležitosti jakéhokoli sumár-

(MF IX, 1956, 274—281), Renato Lunelli, Di alcuni inventari delle musiche già possedute dal coro della parrocchiale di Merano (StzMw XXV, Festschrift für Erich Schenk, Graz-Wien-Köln 1962, 345 ad. Inventáře jsou z let 1696—1826, doplňky až k r. 1858). Je příznačné, že ani soudobá lexikografická a encyklopedická musikologická literatura se nezabývá ve speciálních heslech hudebními inventáři. Např. velká hudební encyklopedie Die Musik in Geschichte und Gegenwart (MGG), kterou vydává od r. 1949 Friedrich Blume v Kasselu (Bärenreiter-Verlag), nemá speciální pojednání o hudebních inventářích. Naproti tomu v připravovaném Československém hudebním slovníku je obsáhlé heslo o hudebních inventářích od Jiřího Fukalce.

V české obecně historické literatuře poprvé poukázal na význam studia inventářů František Hrubý ve svrchu cit. studii (ČCH XXXIII, 1927, 21—59, 263—306) a ve studii Knihovny na zámcích moravských ve století XVI. a XVII. (Bibliofil 1932). Ovšem tato literatura je namnoze již překonána novými poznatky a objevy, které byly učiněny po druhé světové válce. Také v české musikologické literatuře bylo dosud jen zcela povšechně poukázáno na studijní hodnotu hudebních inventářů. Uvedme aspoň tyto studie a stati: Jan Racek, Inventář hudebnin tovačovského zámku z konce 17. století (Musikologie I, 1938, 45—68), Theodora Straková, Kvasický inventář z roku 1757. Příspěvek k hudební topografii v 18. století (ČMorMus. XXXVIII, 1953, 105—149), Jaroslav Vanický, Nad hudebními inventáři z počátku 17. století (HRO X, 1957, 640—641), Jiří Fukal, Hudba na Hradišti. Příspěvek k problematice moravského hudebního baroka (Sborník Podjíz 1958, Znojmo, též zv. otisk), též, Křížovnický inventář. Příspěvek k poznání křížovnické hudební kultury a jejího místa v hudebním životě barokní Prahy (diplomová práce, Brno 1959, I. část, str. 307, II. část, str. 177 a 14 obrazových příloh, strojopis) a Jiří Sehnal, Pohled do instrumentáře kroměřížské kapely XVII. a XVIII. století (Umění a svět II-III, 1957—8, 53—91, Gottwaldov 1959).

⁶⁾ Pro hudebněhistorické studium mají význam nejen živé inventáře k určitým existujícím fondům, ale i tzv. mrtvé inventáře, tj. takové, jejichž obsah se nedochoval, je neznámý nebo je ztracen. Tyto inventáře mají pak ještě větší badatelský význam než inventáře živé, proto se musí pečlivě uchovávat s ostatním aktovým materiálem jako důležité prameny hudebněhistorického poznání.

ního soupisu majetku (tzv. kupní inventáře), pak k účelům ryze praktickým a evidenčním pro potřebu hudebního archiváře nebo knihovníka. Pozůstalostní inventární soupisy mají sice převážně povahu majetkovou a evidenční, ovšem k této jejich původní funkci prodlením doby a časovým odstupem přistupuje funkce dokumentačně-badatelská.⁷⁾

Tyto inventáře jsou obrazem původní vnitřní organizace hudebního archivu, knihovny nebo sbírky hudebnin, která byla zjištěna archivářem nebo knihovníkem při jejich soustavné pořádací a evidenční činnosti.⁸⁾

Povaha všech uvedených inventářů je zpravidla dvojího druhu. Inventáře, které vznikly za účelem pozůstalostního řízení nebo za účelem soupisu majetku, uvádějí zpravidla pouze sumárním číslem počet skladeb a hudebních nástrojů, nebo jen zcela stroze a lakonicky sepisují názvy autorů, skladeb a jejich obsazení. Z těchto stroze formulovaných nebo jen úhrnně énumeračních pozůstalostních inventářů nelze ovšem činit hlubší a pronikavější závěry, které by nás opravňovaly k obsáhlejšímu hodnoticím soudům. Tyto inventáře jsou obvykle nethematické. Naproti tomu inventáře nebo konsignace hudebnin a hudebních nástrojů, které vznikly k praktické potřebě regenta chori, kapelníka (maestro di cappella), soukromého majitele hudebnin nebo pro určitou hudební instituci (klášterní školu, kolej, kostelní kůr, zámeckou knihovnu), jsou mnohem podrobnější a zpravidla přesně zaznamenávají a popisují každý jednotlivý kus existujícího nebo již zaniklého hudebního fondu. Mají zpravidla knižní formu buď vázanou nebo brožovanou, ve zcela výjimečných případech též lístkovou, a jsou vedeny v ostránkovaných (paginovaných) listech opatřených psanou nebo předtištěnou tabelární rubrikaturou podle jednotné šablony, v níž najdeme obvykle tyto údaje o zaznamenaných

⁷⁾ Ve starší literatuře o archivní teorii a praxi najdeme nejen obecné směrnice k zakládání a úpravě inventářů, ale i jejich charakteristiku. Mám tu na mysli především holandskou archivní příručku z roku 1898, jejímiž autory jsou S. Muller, J. A. Feith a R. Fruin. Tuto příručku vydal v německém překladu H. Kaiser, Anleitung zum Ordnen und Beschreiben von Archiven (Leipzig 1905); později vyšla také ve francouzském překladu s názvem Manuel pour le classement et la description des archives (La Haye 1910). Viz studii V. Kratochvíla, Holandská theorie archivní a reforma archivnictví u nás (ČCH XIII, 1907, 1—10, 137—149). Z novějších prací uvedme aspoň práce Ch. Johnsona, The care of documents and management of archives (London 1919) a P. Fourniera, Conseils pratiques (Paris 1924). Tyto příručky jsou však již dnes namnoze antikvované a metodicky překonané. O archivní teorii a praxi vznikla v posledních letech velká odborná literatura, kterou uvádí vyšel ve Varšavě 1954) a zvláště Adolf Brenneke v knize Archivkunde. Ein Beitrag zur Theorie und Geschichte des europäischen Archivwesens. Bearbeitet nach Vorlesungsschneidchriften und Nachlasspapieren und ergänzt von Wolfgang Leesch (Leipzig 1953). O inventářích a inventarisaci se zmiňuje Brenneke na str. 10 ad.

⁸⁾ Definici, pojem, terminologické vymezení a funkci hudebního archivu, knihovny a hudební sbírky jsem podrobněji vložil ve svrchu citované práci *Organisace a vědecké poslání Oldřich Pulvert, Organisace a systematika odborných hudebních ústavů a ústavů pro dějiny české hudby* (diplomová práce, strojopis, Praha, nedat.). Pulvert zcela zbytečně polemizuje s mým výměrem pojmu hudebního archivu, knihovny a sbírky, který jsem vzhledem k nepochopil smysl, který jsem mu přičítal.

... a příjmení autora, název skladby, její tóninu, u vokálních skladeb počáteční slova textu, označení, zda jde o hlasy nebo partituru s uvedením počtu hlasů, a někdy bývá také uvedeno, zda tu jde o skladbu sólovou nebo o skladbu s více rovnocennými hlasy. V některých hudebních inventářích najdeme dokonce údaje, kdy a od koho byla skladba získána (data o dárci hudebnin), dále velmi cenné poznámky o provenienci kusu, jeho stavu a uložení (s příslušnou signaturou). V ojedinělých případech nalézáme dokonce i záznamy o počtu provedení s podrobnými daty a s velmi stručnými hodnotícími údaji, a to nejen o úrovni provedení, ale i o vnitřní slohové a obsahové hodnotě skladeb. Tyto údaje, byť velmi stručné a heslovité, jsou často zajímavým dokladem o vkusu a slohovém citění doby. Mnohdy nám slouží nejen k přibližné dataci skladeb, ale především tvoří podklad k objasnění estetického kánonu a citění jednotlivých slohových hudebních epoch.

Tedy v inventáři hudebnin je památka nejčastěji popsána jen stručným, heslovitým způsobem nebo pouhým regestem, zkráceným výtahem z originálního znění titulního listu, stručným označením formy, někdy také s poznámkou, zda je skladba autograf, opis nebo tisk. Mnohé z těchto hudebních inventářů jsou thematické, neboť uvádějí u zaznamenaných skladeb jejich počáteční hudební themata, nejčastěji na jednořádkové, ve výjimečných případech také na dvouřádkové notové osnově s přesnými tempovými údaji.

Skladby jsou v hudebních inventářích obvykle řaděny a organizovány podle formových druhů, nikoli podle autorů, nejčastěji do dvou velkých skupin: skupiny vokálních skladeb (musica vocalis) a do skupiny skladeb instrumentálních (musica instrumentalis). V nejstarších inventářích je ve skupině skladeb vokálních zastoupena vesměs jen chrámová vokální hudba, teprve v novějších inventářích se objevuje také světská vokální a hudebně dramatická hudba (písňe, sbory, kantáty, opery). A v těchto dvou skupinách je provedeno ještě další a podrobnější dělení na jednotlivé druhy vokálních (mše, litanie, moteta, nešpory, ofertoria, Regina coeli, Tedeum, arie, písňe, sbory, kantáty, oratoria opery, melodramy apod.) a instrumentálních skladeb (sinfonie, sonáty, serenády, partity, divertimenta, koncerty, komorní hudba apod.).

V některých druzích hudebních inventářů jsou skladby řaděny podle svého umístění, uložení v policích nebo přihrádkách jednotlivých skříní (scrinia) hudební knihovny nebo sbírky. Poněvadž jednotlivé skříně byly zvláště u velkých hudebních knihoven a sbírek naplněny z praktických důvodů skladbami téhož formového a obsahového druhu (někdy i podle liturgických usancí), pak i toto rozčlenění skladeb bylo provedeno podle věcných a nikoliv autorských zřetelů. Umístění (lokace) skladeb v jednotlivých skříních nebo policích je někdy v inventářích označeno vedle inventárního nebo pořadového čísla také lokačními signaturami. Tyto signatury, někdy též čísla inventární, objevují se pak rovněž souhlasně na titulních listech hudebnin buď ve formě štítku se signaturou, nebo jako pouhý číselný signaturní zápis, psaný rukou pořadatele hudební sbírky. Tímto signováním byl ovšem nejen

usnadněn přehled o jednotlivých druzích skladeb, ale i o jejich uložení, čímž pak hudební inventář vykonával funkci lokačního katalogu.

Tím se dostáváme k terminologickému a funkčnímu vymezení a správnému výkladu pojmu hudebního inventáře a katalogu hudebnin, pokud ovšem toto rozlišení v mnoha případech lze vůbec jednoznačně provést.⁹⁾ Termíny, inventář, přírůstkový, lokační a autorský katalog se často i v odborné musicologické literatuře zaměňují, takže je nutno přiznat, že z hlediska terminologického stále ještě existuje značná nejednotnost v definici a pojmovém vymezení obou těchto termínů, i když jejich rozlišení často naráží na značné potíže.

Zcela obecně a povšechně můžeme konstatovat, že inventář a katalog se od sebe odlišují nejen podstatou svého vzniku, vnějším vzhledem, způsobem funkčního použití, ale i různou vnitřní tvárností, uzpůsobeností a organizovaností jednotlivých záznamů. Inventáře, jak jsme se o tom ostatně již svrchu zmínili, vznikly ponejvíce za účelem pozůstalostního řízení, prodeje majetku a k účelům pouhé zběžné evidence hudebního materiálu. Inventáře jsou v podstatě jen pouhé souhrnné seznamy a soupisy hudebnin a hudebních nástrojů, které k evidenčním a orientačním účelům sestavoval správce notového archivu, hudební knihovny nebo sbírky (regens chori, maestro di cappella, bibliothecarius) nebo i kostelní správce (sakristán) aj. Někdy tyto inventáře vznikly jako důsledek povinností, které vyplynuly z církevních nařízení. Tedy vznik inventáře byl motivován především tím, aby byl sestaven pouhý výčet jednotlivých inventárních jednotek, který pak sloužil k první zběžné orientaci po fondu hudebnin nebo i sbírce nástrojů. Naproti tomu katalog byl sestavován za účelem podrobnějšího popisu notového materiálu nebo jednotlivých hudebních nástrojů, i když ve starších dobách nebyl činěn podstatný rozdíl mezi inventářem a katalogem. Svým vnějším vzhledem se liší inventář od katalogu tím, že inventář je zpravidla svázán do pevné knižní vazby nebo je pouze brožován, kdežto katalogy jsou listkové, pohyblivé, řaděné podle autorů nebo skladebných forem (tzv. katalogy reálné) alfabetycky. Inventář obvykle alfabetycké řaděné nezná, zvláště tehdy, když vzniká postupně případ od případu, jak docházejí hudebniny nebo jiný hudební materiál

⁹⁾ Problémem terminologického a funkčního vymezení pojmů „inventář“ a „katalog“ se dnes zabývá již značně obsáhlá zahraniční a domácí odborná literatura o archivní teorii a praxi. Ze zahraniční literatury uvádím aspoň tyto studie a práce: W. Fürst, Zur Frage der archivalischen Fachausdrücke (Arch. Zeitschrift 1930, 274 ad.), H. O. Meissner, Elemente der archivalischen Berufssprache (Arch. Zeitschrift 1930, 260 ad.), též, Archivologia i jeho problémy (Voprosy istorii 1950, č. 1, 149 ad.), též, Wstep do inwentarza zespolu archiwalnego. Zasady opracowania (Archeion XXI, 1952, 192 ad.). Z české odborné literatury: F. Hoffmann, Poznámky k archivní terminologii (Archivní časopis III, 1953, č. 2, 114–117), Jiří Pražák, K problematice inventarisace listin (Archivní časopis IV, 1954, 101–110), V. Záček, Několik úvah k archivním terminologickým slovníkům (Archivní časopis V, 1955, 35–40) a Michal Kušík, K problému inventarizácie novodobého spisového materiálu (Archivní časopis VI, 1956, 138–146).

... nebo mnohé povany do základního fondu hudební sbírky, nehledě k tomu, že v pevně svázané knize je už z ryze technických důvodů alfabetské nebo chronologické řazení nemožné. Povahou záznamů a vnitřní uzpůsobenosti se zase liší inventáře od katalogů tím, že v inventářích je jednotlivý kus popsán jen zcela stručně, heslovitě, kdežto v katalogu je vnější popis kusu proveden mnohem podrobněji a nechybí tu někdy ani stručná vnitřní charakteristika skladby nebo konstrukčních a technologických vlastností hudebního nástroje.

Některé inventáře spojují v jediný celek funkci inventárního soupisu a katalogu. Jsou to především některé lístkové thematické inventáře, které byly zakládány postupně již se zřetelem na svou dvojitou praktickou funkci. Tyto inventáře nabývají zpravidla povahy přírůstkového katalogu. Dobře založené a systematicky vedené přírůstkové inventáře mohou sloužit nejen pro spolehlivou informaci o původním fondu, ale mohou se stát dobrým průvodcem po materiálu a tím také podkladem ke katalogu hudebnin, zvláště tehdy, když je inventář thematický. Také některé systematické inventáře se blíží svou povahou autorskému nebo reálnému hudebnímu katalogu, zvláště ty, které jsou řazeny jednak podle autorů, jednak reálně podle jednotlivých hudebních forem. Tyto inventáře pak spojují funkci katalogu autorského a věcného. Dokonce některé z těchto inventárních soupisů pro svou systematickosti dosahují hodnoty lokačních katalogů, zvláště tehdy, když v inventáři je uvedena lokační signatura.

Závěrem k této části naší studie ještě několik slov o inventářích hudebních nástrojů. Je sice pravda, že tyto inventáře nebývají systematické a podrobné jako většina inventářů pramenného notového materiálu, ale často nám rovněž poskytují poměrně dosti jasný obraz nejen o dobovém instrumentáři, ale zároveň jsou názorným doplňkem o povaze nástrojové hudby jednotlivých hudebních lokalit. Inventáře hudebních nástrojů jsou nejčastěji součástí systematických inventářů hudebnin. Jejich záznamy jsou zpravidla sumární, enumerační, ale v mnoha případech podávají také stručné popisy nástrojů s uvedením jejich zhotovitelů (nástrojařů), též s označením proveniencí. Někdy dokonce najdeme v inventářích hudebních nástrojů poměrně dosti podrobné údaje o vzniku jednotlivých nástrojů, jejich ceně a stavu. Všechny tyto údaje, byť rovněž lakonické, jsou cenným materiálem pro detailní studia organografická a organologická a poskytují nám i zprávy o dnes již nepoužívaných a zaniklých hudebních nástrojích nebo o nástrojích typických pro určitou slohovou hudební oblast. Jsou nám svědectvím o tzv. zvukovém ideálu doby, který měl své zcela vyhraněné a konkrétní charakteristické znaky v době hudební renesance, baroku nebo raného klasicismu. Podle inventářů hudebních nástrojů se nám podaří také často identifikovat provenienci některých poškozených dochovaných hudebních nástrojů, zvláště těch, u nichž se během doby ztratily (odlepily) v nástrojovém korpusu umístěné cedulky s jménem nástrojaře, místa jeho dílny nebo nástrojařské školy s daty o vzniku

a opravách toho kterého nástroje.¹⁰⁾ Je zcela samozřejmé, že tam, kde je v nástrojovém inventáři proveden popis velmi stručně nebo kde je název nástroje uveden ve zkromolené podobě, nelze buď vůbec, nebo jen částečně, někdy pouze hypoteticky určit, o jaký nástroj tu v podstatě šlo.¹¹⁾

Z toho, co tu bylo stručně řečeno o povaze starých inventářů hudebnin a hudebních nástrojů, plyne, že nelze vždy jednoznačně a dosti přesně vymezit pojem inventáře a katalogu, a to zvláště v těch případech, kdy soupisy spojují obě navzájem se doplňující funkce.

II.

A nyní si položíme otázku, jakým způsobem si máme počínat při kritických edicích a vědecké interpretaci hudebních inventářů. Dnes se již nemůžeme přirozeně spokojit pouhým statickým přepisem nebo popisem bez jakýchkoli stylově hodnotících kritérií, jak tomu bylo namnoze ve starších edicích těchto pramenných dokumentů. Slohové rozbory utkvěly obvykle jen na povrchu a nepronikly ke stylovému jádru věci, zvláště při slohové identifikaci jednotlivých autorů zastoupených v inventářích a při analýze jejich společenské funkce. Identifikace provenienční a skladatelů nebyla prováděna na základě podrobné konfrontace s dochovaným notovým materiálem nebo hudebněkritickou a historickou analýsou a srovnáním s jinými prameny toho druhu. Vnější popis památky tu z velké části nahrazoval stylovou kritiku pramene.

Náš dnešní přístup k hudebním inventářům musí být především kriticky hodnotící, tedy nikoli staticky popisný, ale dynamicky analytický. Vždyť často i z kuse, stroje a lakonicky formulovaných inventárních zápisů můžeme při bystrém pohledu vyčíst mnoho zajímavých údajů a zjištění hospodářskospole-

¹⁰⁾ K identifikaci, dataci a provenienci jednotlivých houslových nástrojů nám poslouží dvě užitečné publikace: Paul de Wit, Geigenzettel alter Meister vom 16. bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts (Leipzig 1902) a Willibald Leo Lütgendorff, Die Geigen- und Lautenmacher vom Mittelalter bis zur Gegenwart (Frankfurt a. M. 1904, 5. a 6. vyd. 1922).

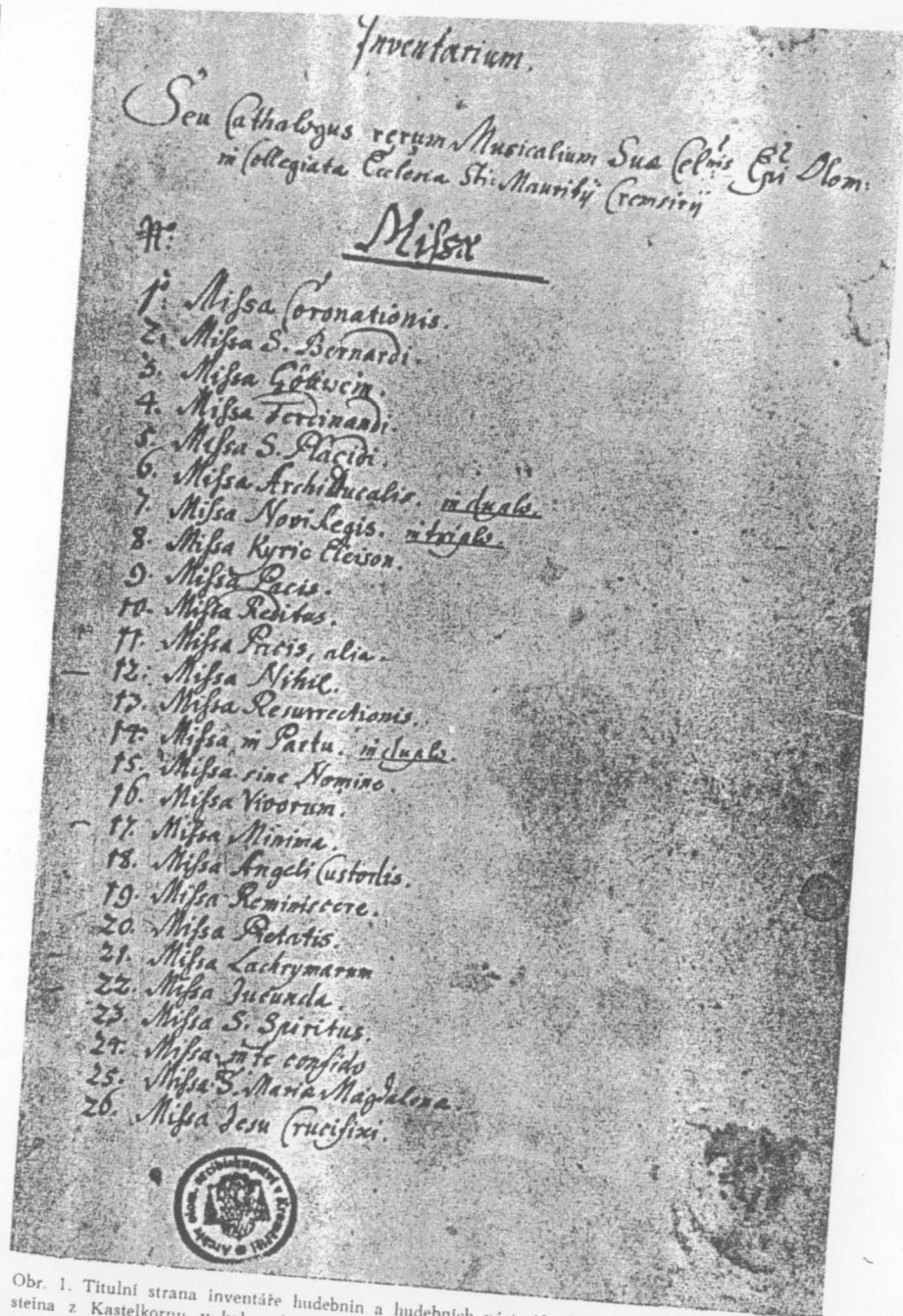
¹¹⁾ Speciální odborná musikologická literatura o nástrojových inventářích téměř neexistuje; stručně zmínky o nich najdeme jen v souvislosti s popisy inventářů hudebnin. Čestnou výjimku činí hodnota, již svrchu citovaná studie Jiřího Sehnala, Pohled do instrumentáře kroměřížské kapely XVII. a XVIII. století (Umění a svět II-III, 1957-8, 53-91, Gottwaldov 1959), která vyčerpávajícím způsobem zpracovává nově objevené inventáře hudebních nástrojů, které byly uloženy na kůru kostela sv. Mořice v Kroměříži. Podle nich si můžeme učinit poměrně dosti jasný obraz o nástrojové hudbě v Kroměříži od posledních let episkopátu Karla Liechtensteina z Kastelkornu (1691-1694) až asi do první třetiny 19. století (od roku 1683 do roku 1839). Jde tu o inventáře hudebních nástrojů z let 1683-1744. Od roku 1744 do roku 1808 je v inventářích mezer. Patrně se nedochovaly, poněvadž není pravděpodobné, že v tomto mezidobí nebyly inventáře pořizovány. Pak následují nástrojové inventáře v krátkých intervalech, a to z let 1808, 1827, 1833, 1837, 1838, 1839 atd. V závěru své studie Sehnal píše: „Inventáře hudebních nástrojů kostela sv. Mořice v Kroměříži jsou dokladem nejen bohatého, nýbrž i velmi pestrého instrumentáře kroměřížské biskupské kapely XVII. a XVIII. století. Vedle běžných nástrojů, jako jsou housle, cello, trombony, violy nebo tympany, obsahují řadu nástrojů dnes již zaniklých nebo málo známých, jako byly cinky, gamby, violy d'amour, diskantové housle nebo basová flétna zobcová. Řadu nástrojů dnes nelze vůbec přesně identifikovat, jako např. šalmajové housle, fagotovou violu nebo šalmaje“ (l. c., str. 89).

LEHČAC, kulturněhistorické a slohověchronologické povahy. Z faktologického materiálu si můžeme zase při správném kombinačním talentu rekonstruovat obraz doby, kulturních a slohových tendencí určitého prostředí, v němž inventáře vznikly. Vždyť hudební inventáře zachycují zpravidla konkrétní stav určité kulturní epochy za určité typické společenské situace a za určitých podmínek společenského vývoje.

Při hlubším kritickém a interpretačním rozboru, zvláště při správném zhodnocení svého historického a společenského významu stávají se pak hudební inventáře důležitým pramenem pro výklad kulturněhistorického dění. Poněvadž nám otvírají pohledy do oblasti minulého uměleckého života, mají nesporně hodnotu primárního pramenného dokumentu. Uvažme, že hudební inventáře tvoří často původní, tím ovšem i nejstarší obraz obsahu a složení jednotlivých hudebních fondů. Zároveň nám podávají namnoze dosti přesný obraz dobové hudební praxe, a to jak z hlediska hudební produkce, tak i reprodukce. Při rozboru jejich obsahu musíme proto zjistit údaje o vzniku, zkrátka provenienční data inventárních jednotek, pak i jejich další život v časové posloupnosti, abychom mohli přesně určit jejich funkci a praktickou činnost v dějinném pragmatickém vývoji. Vždyť v jejich obsahu se často zračí logika i systém, za jakých vznikly původní fondy pramenného notového materiálu. Jeví se v nich často také souvislost mezi funkcí fondu, činností jeho původce, majitele nebo správce na jedné straně a šíří obsahu, stylové podstaty fondu na straně druhé. Odtud inventární soupis pramenného hudebního materiálu nám může také sloužit k poměrně velmi přesné rekonstrukci nejen obsahu původního fondu, ale i jeho umělecké a společenské funkce. Tedy hudební inventáře nám poskytují nejen pouhý statický soupis hudebnin a jejich autorů, ale dokonce i dějiny, chronologický a kvantitativní rozsah bývalých, často zaniklých hudebních fondů, a to na podkladě provenienčním nebo pomocí jednotlivých celků inventáře, které postupně v různých časových údobích organicky narůstaly.

Nelze také opomíjet poznámky, které jsou někdy zaznamenány v hudebních inventářích o autorech skladeb, jejich kopistech, původních a dobových majitelích nebo dárcích jednotlivých hudebnin. Tento poznámkový materiál, který se týká zpravidla životopisných dat varhaníků, kapelníků, kopistů a majitelů hudebnin, přispívá nejen k hudebnětopografickým otázkám, ale nepřímě také ke slohovému určení celkového stylového profilu hudebních fondů.

Pro musikologické a hudebněhistorické studium mají ovšem největší cenu thematické hudební inventáře, které nám umožňují přesnou identifikaci anonymních skladeb, zvláště v těch případech, kdy na titulních listech dochovaných děl není uveden autor, zatím co v inventáři je skladba zaznamenána i s jménem skladatele. Někdy může nastat i případ opačný: v inventáři je skladba thematicky zaznamenána jako anonymní, kdežto v hudebním fondu se vyskytuje táž skladba s přesně vyznačeným jménem autora na titulním listě. Tímto srovnávacím studijním procesem jednotlivých notových pramen-

Obr. 1. Titulní strana inventáře hudebnin a hudebních nástrojů sbírky biskupa Karla Liechtensteina z Kastelkornu v kolegi. kostele sv. Mořice v Kroměříži z let 1695-1696. Hud. arch. okres. muzea v Kroměříži, bez signatury.

Obr. 6. Ukázka z inventáře hudebnin ze zámku Lešná u Gottwaldova, nedatováno. Asi z druhé poloviny 18. století. Hudebně-historické oddělení Moravského musea v Brně, sign.: G 85.

	506		Obligati Elementi
108	Oratorio: Gran. Choro. S. Juan. de. Nepom. Del Sig. J. Springer. Adagio con Sordano		4 Voci & Violini Viola Violone Violoncello & Organo
109	Allegro Ni. Sp. della sua S. Ambrogio	Tutti	Canto & Violini Viola & Flauto Obi. Violoncello & Organo Organi & Violone
133	Allegro Quartaletta sua S. Ambrogio	Violini	Partitura & Tutte Voci.
151	Adagio Die Zanfiken 93	Le Viol.	4 Voci & Violini & Flauto & Organo & Organi & Viola & Capo.
190	Adagio Staur. S. J. d. Comus. 93	Violini	Partitura & Tutti
193	Adagio La Grotta di Trifonio. 93		Partitura & Tutti Voci.
207	Adagio Die Fugenhöhle.		Partitura & Tutti Voci. & Organo & Flauto
208	Allegro Cantata 93	Le Viol.	Partitura & Tutti Voci.
219		Violini	Partitura & Tutti Voci.

Obr. 7. Ukázka z inventáře hudebnin zámku v Náměstí nad Oslavou z roku 1823. Hudebně-historické oddělení Moravského musea v Brně, sign.: G 69.

Calda 7
 Idem cum Adagio 7.
 Clarinis
 Tromb. ad lib. Kyrie 6

12. Christo
 Idem cum
 Clarinis
 Tromb. obliq. Kyrie 6

13. Christo.
 Idem cum
 Clarinis
 Tromb. ad lib. Kyrie 6

14.
 Idem cum
 Clarinis
 Tromb. obliq. Kyrie 6

15.
 Idem cum
 Clarinis
 Tromb. Kyrie 6

Christe

Obr. 4. Ukázka z inventáře hudebnin kostela sv. Jakuba v Brně z let 1763–1781. Městský archiv v Brně, sign.: C 43/70.

Symphonia in D. a. 2. Violini 2. Viola 2. Bassi 67.
 Vantull
 No. 50
 Symphonia in D. Violini 1. et 2. Viola 2. Bassi 67

11
 King 16
 Symphonia in G. 2. Violini 2. Viola 2. Bassi con Basso

12
 Händel
 No. 51
 Symphonia in F. 2. Violini 2. Viola 2. Bassi con Basso

13
 Lang
 No. 52
 Symphonia in D. 2. Violini 2. Viola 2. Bassi con Basso

14
 No. 53
 Baach
 No. 54
 Symphonia in D. Violini 1. et 2. Viola 2. Bassi con Basso

15
 No. 55
 Symphonia in G. 2. Violini 2. Viola 2. Bassi con Basso

16
 No. 56
 Symphonia in D. 2. Violini 2. Viola 2. Bassi con Basso

17
 No. 57
 Symphonia in D. 2. Violini 2. Viola 2. Bassi con Basso

18
 No. 58
 Symphonia in D. 2. Violini 2. Viola 2. Bassi con Basso

Obr. 5. Ukázka z inventáře hudebnin kláštera v Rajhradě z roku 1771. Hudebně-historické oddělení Moravského musea v Brně, sign.: G 6.

Missa Prima Capis.

Authoris.

Missa Divina gratia Italica.	ökl.
Missa Sedis Sapientia Italica	Cratini.
Missa S. Placidi Italica.	Seo.
Missa Hajestahj Italica	Jaynhart.
Missa Filij Incarnati. Italica	ökl.
Missa Criticorum	Guntheri Jacob
Missa Corporis Christi Italica.	Jaynhart.
Missa S. Jo. Bt. Italica	ökl.
Missa ne intret in Judicium. Italica.	Seo.
Missa Domus Sapidaria Italica	Jaynhart.
Missa Verbi Divini. Ital.	Crustma.
Missa Imperialij. Italia	Zioni.
Missa S. Trinitatis	Jacobij.
Missa Patriarchatum.	Guntheri Jacob.
Missa S. Catharinae.	Guntheri Jacob
Missa S. Stephani.	Guntheri Jacob
Missa S. Mauri.	Guntheri Jacob
Missa S. Laurentij in Messa.	Guntheri Jacob.
Missa Gratiola.	Antonij Seboda
Missa S. Laurentij	Turnowst.
Missa S. Ceciliae	Guntheri Jacob
Missa Virginis Virginum.	Grünberger.
Missa S. Placidi.	Guntheri Jacob.
Missa S. Viktorij	Guntheri Jacob.
Missa Matris Mariolabe.	Guntheri Jacob.
Missa Matris Christi.	Guntheri Jacob.
Missa Dei Genitricis.	Guntheri Jacob.
Missa sine Tabula Natalitia	Guntheri Jacob.
Missa Clericij	Joanis Stan.
Missa Virginitatis prima.	Turnowst.
Missa Virginitatis secundae.	Guntheri Jacob
Missa S. B.	Guntheri Jacob
Missa S. Mauri etc.	Guntheri Jacob
Missa S. Gregorij	Guntheri Jacob
Missa S. Chotibica	Guntheri Jacob
Missa S. Basiliij	Guntheri Jacob
Missa S. Gregorij Methodij	Guntheri Jacob
Missa S. Melchior	Guntheri Jacob
Missa S. Joannis Hieronymiani. etc.	Grünberger

Obr. 2. Titulní strana inventáře hudebnin a hudebních nástrojů benediktinského kláštera v Rajhradě z roku 1725. Státní archiv v Brně, sign.: K 140.

110. TUMA UT

The image shows a page from a handwritten musical score. At the top right, the title 'TUMA UT' is written in large, bold letters. The page is numbered '110.' in the top left corner. The score consists of several staves of music, each with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The first staff is labeled 'N' and 'Regina Cali' with the instruction 'alla'. Below it, there are more staves with various annotations such as 'a 7 voci.', 'Regina Cali.', 'Canno organo.', 'Missa S. Jo. Bt.', 'a voce.', 'Kyrie elei = = son.', 'Missa S. Mauri', 'Kyrie elei = = son.', 'Missa a 4 voci', 'concarini', 'Kyrie po se', 'N Tuma UT M', 'per omni festo', 'Devoti Fidelis.', 'Missa a 4 voci', 'Dulce lignum.', 'Missa a 4 voci', 'Mandate', 'Kyrie', 'Missa a 4 voci', 'Voce.', 'Kyrie', 'Missa a 4 voci', 'Voce.', 'Kyrie', and 'sepi.' at the bottom right.

Obr. 3. Ukázka z inventáře hudebnin zámku v Brtnici na Moravě z doby asi po roce 1752. Hudebně historické oddělení Moravského musea v Brně, sign.: G 84.

Obr. 8. Titulní list inventáře hudebnin z kúru farního kostela v Kvasicích z r. 1757. Hudební historické oddělení Moravského musea v Brně, sign. G 172.

ných dokumentů se záznamy v hudebních inventářích se podařilo identifikovat značný počet neznámých autorů a skladeb, jež mají někdy základní význam nejen pro určitou hudební lokalitu, ale i pro celkový dějinný vývoj hudebního myšlení. Srovnávací postup nám v takových případech také umožňuje soustavný průzkum stylových a vývojových problémů hudby jednotlivých hudebních lokalit a oblastí v kontextu s dějinným vývojem světové hudby.

Hudební inventáře se dochovaly nejen z klášterních, kostelních a zámeckých hudebních fondů, ale i ze soukromých hudebních sbírek jednotlivých skladatelských osobností, které si pořizovaly soupisy (*consignatio*), inventáře a katalogy svých hudebnin za účelem evidenčním a studijním. Tyto inventáře jsou pro nás zase velmi cenným dokladem toho, v jakém slohovém okruhu se vyvíjely jednotlivé skladatelské osobnosti a jaký měly hudební vkus nebo osobní záliby.¹²⁾

Jestliže nakonec shrneme naše poznatky o významu inventářů hudebnin a hudebních nástrojů, dojdeme k názoru, že jejich podrobným a tvůrčím, nestatickým, ale v pravém slova smyslu dynamickým a funkčním studiem se můžeme dobrat velmi zajímavých a pro hudebněhistorické bádání cenných závěrů. Za nejdůležitější výtěžky tohoto studia považují skutečnost, že na jejich základě můžeme dokonce řešit i otázky vzniku a existence významných hudebních center, příčiny zpoždění nebo zrychlení hudebního vývoje, otázku křížujících se stylových vlivů na určitém teritoriu, problémy regionálních hudebních kultur, a co je snad nejdůležitější, problémy sláhového vývoje jednotlivých oblastí, v některých případech i jednotlivých skladatelských osobností.

III.

Při novodobých prepisech hudebních inventářů k edičním účelům musíme se řídit zásadami moderní kritické ediční techniky. Především je nutné provést jejich věrné, přesné a doslovné prepisy podle platných moderních transkripčních pravidel, u starších památek někdy i s použitím paleografického rozboru písma a s určením průsvitek (vodoznaků, filigránů) papíru k chro-

¹²⁾ Tak např. v hudební sbírce kroměřížského zámku se dochoval zajímavý doklad o soukromém inventáři hudebnin, který si pořídil skladatel Pavel Vejvanovský v Kroměříži roku 1671. Inventář nebyl sice dosud nalezen, ale dochoval se na obalu anonymní mše čís. 207 (*Missa Sancti Stephani*) jeho název tohoto znění: *Catalogus novus rerum musicalium spectantium ad Paulum Weywanowsky, tubicinem campestrum, Kremsirii, in anno 1671, in Majo*. Jak vysvitá z titulu, šlo tu roku 1761 o nový, tedy snad nejméně o druhý katalog hudebnin ze soukromé knihovny Vejvanovského. Z toho lze soudit, že soukromná hudební knihovna tohoto skladatele byla patrně značně obsáhlá, neboť první katalog (inventář) již mu asi nestačil a musil si přidat další soupis hudebnin. Škoda, že se seznam skladeb nedochoval, jinak by byl jedinečným dokumentem k životopisu a skladebnímu dílu Pavla Vejvanovského. O tomto katalogu hudebnin Pavla Vejvanovského se zmiňuje též Antonín Breitenbacher v publikaci *Hudební archiv kolegiálního kostela sv. Mořice v Kroměříži* (Kroměříž 1928, 83). V kroměřížské sbírce se dochovaly také rukopisné inventáře hudební sbírky arcivévodů Rudolfa z let 1801, 1806 a 1816–1818, jež jsou zajímavým dokladem hudebního vkusu tohoto činitele hudby, přítele Beethovenova a skladatele-diletanta. Mezi Rudolfovými hudebními inventáři se také dochoval cenný inventární soupis tištěných a rukopisných Beethovenových skladeb.

aparátu a edičním komentáři (tzv. vydavatelské zprávě) musí být shrnuty všechny poznatky, které jsme získali při podrobném studiu těchto pramenů. Jde tu především o životopisná data a charakteristiku zastoupených autorů, stylový rozbor jejich děl a popisy hudebních nástrojů, k nimž jsme dospěli srovnávacím hudebněhistorickým studiem, s odkazy na příslušné pomocné prameny a musikologickou literaturu. V těchto edičních zprávách bude nutno také uvést všechny podrobnosti o původním znění rukopisné předlohy s přehledem všech změn a oprav, prováděných postupně a dodatečně v textu památky, dále charakteristické znaky duktů písma se zjištěním průsvitek (filigránů) k označení původu, kvality a struktury papíru, čímž dospějeme u nedatovaných inventářů aspoň k relativně přesnému dobovému provenienčnímu určení.¹⁴⁾

Je proto nanejvýš nutné a účelné, a to jak z praktických, tak i z ryze badatelských důvodů, aby bylo započato se soustavným zveřejňováním starých inventářů hudebnin a hudebních nástrojů ve vědeckých kritických edicích, poněvadž tyto prameny mají nejen povahu praktickou, evidenční a orientační, ale slouží především k účelům vědeckým a badatelským. Tato edice by měla být organizována podle vzoru a způsobu velkých kritických edic notových pramenů, u nás snad podle vzoru, jakým jsou vydávány památky české hudby v kritické a praktické edici *Musica Antiqua Bohemica*, i když odlišná povaha těchto pramenů si bude vyžadovat v podrobnostech odlišného řešení a jiného technického provedení.¹⁵⁾

¹⁴⁾ Paleografické a diplomatické rozbor hudebních inventářů mají smysl především u středověkých písemných památek tohoto druhu, kdy bylo poměrně málo písařů a kdy se jejich funkce omezovala jen na určité teritoriální oblasti. V těchto případech paleografický nebo diplomatický rozbor nám může posloužit k určení proveniencie a datování památky. U nových inventářů, jmenovitě u písemných památek ze 16. až 18. století, nemá však paleograficko-diplomatický rozbor již do té míry praktický význam, poněvadž v tomto údobí byla znalost písma téměř obecná, takže určit provenienci a dataci památky podle duktů písma, jeho grafického tvaru je téměř nemožné. Ve středověku existovaly písařské dílny, které se vyznačovaly svými zcela zvláštními a osobitými znaky, kdežto v novější době funkce těchto písařských dílen zcela zanikla.

¹⁵⁾ Ke zjišťování filigránů (vodotisků, průsvitek) domácí a světové proveniencie máme k dispozici již značné množství pomocnou odbornou literaturu. Uvádím aspoň práce nejzávažnější: Charles Moise Briquet, *Les filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier des leur apparition vers 1282 jusqu'en 1600* (Leipzig 1923, 4 svazky s 16.112 vyobrazeními filigránů). Dílo dosud nepřekonané obsahuje také filigrány z českých a moravských papíren. Viktor Thiele, *Papierzeugung und Papierhandel vornehmlich in den deutschen Landen* (Archiv. Zeitschrift, das Bayerische Hauptstaatsarchiv in München, 1932). Z českých prací je třeba uvést tuto literaturu: Karel Zuman, *České filigrány XVIII. století* (Praha 1932), *Rozpravy České akademie věd a umění*, čís. 78. Část I, textová, část II, obrazová, též, *Knížka o papíru* (Praha 1947), Jindřich Šilhan, *K dějinám nejstarších papíren v jihlavském kraji* (Vlastivědný sborník Vysočiny 1956, 123) a František Hekele, *Staré moravské papíry* (sborník Rodné zemi, Brno 1958, 160 ad.).

¹⁶⁾ Ediční zásady sbírky *Musica Antiqua Bohemica* podrobně osvětluje úvodní stať Jana Racka k publikaci Padesát svazků edice *Musica Antiqua Bohemica* (Praha 1961, 3–16), kde je také pojednáno o ediční praxi a technice hudebních památek ve velkých zahraničních edicích historické hudby. V ústavu pro hudební vědu při filosofické fakultě University J. E. Purkyně v Brně je plánována soustavná kritická edice nejvýznamnějších hudebních inventářů české

Česká hudební věda a historiografie dospěla zvláště v posledním údobí po druhé světové válce k zajímavým i novým hodnotícím soudům a poznatkům o české hudební minulosti na základě kritické konfrontace českého pramenného materiálu s pramenným materiálem světové hudby. I když jsme teprve v počátcích tohoto studia, přece už došlo k plánovité evidenci a sběru hudebních písemných památek. Tato heuristická akce byla započata již po první světové válce nejen na domácí půdě, ale i v zahraničí, o čemž svědčí např. rozsáhlý soupis hudebních bohemi a moravik: Tento pramenný materiál je dnes soustředěn na kartotéčních lístcích, opisech a mikrofilmech v našich hudebních archívech a knihovnách, především v hudebním oddělení Národního musea v Praze (zvl. pro oblast Čech), v hudebněhistorickém oddělení Moravského musea v Brně (pro oblast Moravy s evidencí zahraničních hudebních bohemi a moravik jmenovitě z 18. století) a v hudebním archivu Slezského ústavu Československé akademie věd v Ostravě (pro slezskou oblast). Tento rozsáhlý pramenný hudební materiál nám již dnes vytváří bezpečný základ k celkovému plastickému obrazu dějinného vývoje české hudební kultury v minulosti a v přítomnosti.¹⁶⁾

V tomto dnes již bohatém pramenném a dokumentárním materiálu zaujmají významné místo staré rukopisné inventáře hudebnin a hudebních nástrojů české proveniencie. Obsahují namnoze tak podrobné popisy a soupisy jednotlivých hudebních fondů, z nichž mnohé se nedochovaly, takže jejich pomoci lze zrekonstruovat nebo aspoň dokreslit obraz určitého centra nebo lokality, v nichž se uskutečňovalo hudební dění, a to jak produkčním, tak i reprodukčním způsobem.

Abychom si učinili aspoň přibližnou představu o tom, jaké množství hudebních inventářů se dochovalo jen na území Moravy, podávám k závěru své studie jejich stručný soupis a popis. Zdůrazňuji předem, že můj soupis se

proveniencie jako protějšek a materiálový doplněk k edici MAB. Tato ediční práce, kterou organizuje autor této studie spolu s prom. hist. Jiřím Fukačem, si vyžádá ještě dlouhodobého přípravného usilí a podrobného heuristického výzkumu.

¹⁶⁾ K dějinám hudby jednotlivých významných center hudební kultury v Čechách a na Moravě vznikla již obsáhlá monografická a syntetická musikologická literatura, která je uvedena do roku 1958 v knize Jana Racka, *Česká hudba* (Praha 1958, 221–275). Základní a výdencích českých feudálů, vytvořil Vladimír Helfert především ve dvou rozsáhlých publikacích *Hudební barok na českých zámcích* (Praha 1916, str. 24 a 387) a *Hudba na jaroměřickém zámku* (Praha 1924, 379). V obou těchto pracích vycítil Helfert nejen směrnice dalšímu českému modernímu musikologickému výzkumu, ale i promyšlený vědecký systém, kombinující mnoho historického a sociologického studia prostředí s pronikavou analýsou hudebního pramenového materiálu. Je nesporné, že k této průkopnické práci se bude muset vracet, ovšem kritickým a tvůrčím způsobem, každý český hudební badatel, aby v ní hledal metodické předpoklady výkladu českého raného hudebního klasicismu a jeho významu pro světovou hudební klasicismus, především pro vznik tzv. „mozartovského“ stylu na naší půdě a konečně i předpoklady pro pramenného studia české hudby 18. století a zároveň je tu také nepřímo poukázáno na význam význam hudebních inventářů jako primárních pramenných dokumentů ke studiu české hudby ze stylového údobí baroku a klasicismu. Viz též studii Jana Racka, *Zur Frage des „Mozart-Stils“ in der tschechischen vorklassischen Musik* (Bericht über den Internationalen musikwissenschaftlichen Kongreß Wien. Mozartjahr 1956, Graz-Köln 1958, 493–524; vyšlo též česky v *Musikologii* V, 1958, 71–101).

dnes deponovány v moravských archivech a knihovnách, tedy starých inventářů moravské provenience. Výčet hudebních inventářů, které se dochovaly na území Čech, prozatím neuvádím, poněvadž tyto prameny jsou těžko dostupné a také jejich evidence nebyla dosud provedena.

Výčet a popis inventářů je zhotoven a sestaven u dechovaných inventářů podle pramenného materiálu, uloženého v jednotlivých moravských archivech, u nedochovaných zase podle jejich popisu nebo zmínek o nich v české historické nebo musikologické literatuře. Soupis inventářů, který je sestaven chronologicky bez ohledu na provenienci nebo dnešní jejich uložení, je rozříděn do dvou skupin datovaných a nedatovaných pramenů. Popis jednotlivých kusů obsahuje pořadové číslo, záhlaví s uvedením provenience, datace (u datovaných inventářů), dnešní jejich uložení se signaturou, pak následuje přesné znění titulu (u dlouhých názvů pouze zkrácený titul), počet listů, rozměry v mm (první rozměr znamená výšku, druhý délku), údaj o vazbě, popis filigránů, zmínky o dataci uvnitř kusu a konečně poznámka se stručnou charakteristikou obsahu. K popisům jednotlivých inventářů jsou připojeny také odkazy na literaturu, v níž se děje jakákoli zmínka o příslušných inventárních soupisech. Pramenný materiál k soupisu inventářů byl čerpán z archivních fondů, které jsou dnes uloženy v hudebně historickém oddělení Moravského musea v Brně (HAM), hudebním archivu okresního musea v Kroměříži (HAK), městském archivu v Brně (MAB), státním archivu v Brně (SAB) a v pobožce brněnského státního archivu v Kroměříži (SAK).

Výčet hudebních inventářů, jak je uveden v následujícím soupise, si ovšem nečiní nárok na úplnost, poněvadž zcela nepochybně řada hudebních inventářů dosud ušla naší evidenci, a není proto vyloučeno, že v budoucnosti bude jejich počet ještě podstatně zvýšen a doplněn.¹⁷⁾ Konec konců to není ani úkolem

¹⁷⁾ V knihovně Státního archivu v Brně pod sign.: C 2 je uložen strojopisný soupis (katalog) zámeckých inventářů moravské šlechty ze 17. a 18. století (Tribunální pozůstalosti z let 1636—1783, I. část písmena A-L, str. 170, II. část písmena M-Z, str. 171—429). Tento velmi užitečný soupis, jehož autorem je dr. Jiří Radimský, obsahuje neméně než 298 kartonů, v nichž jsou obsaženy kromě aktového materiálu též cenné zámecké pozůstalostní inventáře, zaznamenávající nejen soupisy nábytku, zbraní, různého náčiní, ale i pozoruhodný materiál umělecko-historické a kulturně-historické povahy jako soupisy aktového a listinného materiálu obrazů a zvláště knihoven. Jsou tu v evidenci bohaté feudální archivy a knihovny významných moravských šlechtických rodů jako např. Althannů (Hrušovany), Liechtensteinů (Bučovice, Lednice, Plumlov, Pozořice, Sternberk, Úsov), Magnisů (zvl. Brno), Roggendorfů (Brno), Salmů (Olomouc), Ugartů (Jevišovice, Velké Meziříčí) aj. Po bedlivém studiu a průzkumu tohoto materiálu jsme zjistili, že jen zcela ojediněle se v sepaném materiálu tu a tam objeví také hudební a hudebních nástrojů zámku v Tovačově z let 1697—1700, který je uveden v našem soupise). Z materiálu tribunálních pozůstalostí čerpal poznatky Ladislav Hosák ke studii Patrimoniální a rodinné archivy na Moravě po třicetileté válce (Acta universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas philosophica 6. Historica II. Sborník prací historických II, Praha 1961, 99—142). Bude ovšem třeba také důkladně prostudovat inventáře klášterních a farních knihoven, kde mezi knihami se mohou objevit nejen četné hudebniny, ale i cenné pergamenové kodexy a folianty s neumovou nebo chorální notací. Tyto prameny jsou zvláště hodnotné pro musikologické studium, neboť středověkých hudebních (notových) památek se dochovalo na našem území poměrně velmi málo.

terii, tím spíše, že připravujeme soubornou edici všech dochovaných hudebních inventářů. Náš soupis má tudíž pouze povahu informativní, instrumentivní a orientační.

Soupis starých moravských hudebních inventářů

Datované

1683—1696

1. Konvolut inventářů hudebních nástrojů kolegiálního kostela sv. Mořice v Kroměříži z let 1683, 1693 a 1744. SAK, sign.: Kol. Kap. Krom. 86. *Alte Kirchen-Inventarien / und zwar: / 1. Inventarien vom Jahre 1683 / welchem eine / Specification des damahls vorhandenen Kir- / chensilber- / vorangeht / und ein Promemoria / über die anno 1682 erfolgte Consecra- / tion / der Altäre nachfolgt. / 2. Inventarium vom Jahre 1693 über die / in der Probstey zu Kreamsier sich damahls / befindlichen Mobilien. / 3. Index seu Repertorium omnium Origina / lium, nempe: Foundationum, Re- / versalium etc. / 4. Invetarium Eccles. Colleg. ab anno 1744.* Mscr., 188 l., 350×220 mm. Vázáno. Filigrány: pošt. trubka, koru- / vané erby, český lev s taseným mečem, GFS, W, dubová snítka vyrůstající / ze srdce s písmeny KH, srdce a písmena I C H, stylisovaná kočka, I, W, / stylisovaná lilie. Obsahují soupisy hud. nástrojů (*Consignatio Musicalium / instrumentorum, / quae in Collegiata Sti Mauritiij / CREAMSIRIJ, ad eam spectantia, ineventuntur* / Celkem 7 listů.

Inventář hudebnin a hud. nástrojů sbírky biskupa Karla Liechtensteina z Kastelkornu v kolegiálním kostele sv. Mořice v Kroměříži z let 1695—1696.

HAK, bez signatury.

Inventarium / Seu Catalogus rerum Musicalium Suae Celsitudinis Episcopi / Olom. / in Collegiata Ecclesia Sti. Mauritiij CREAMSIRIJ.

Mscr., 20 l., 310×200 mm. Brožováno. Filigrán: moravská orlice ve štítě. Inventář pochází z let 1695—1696.

Obsahuje chrámovou vokální a světskou instrumentální hudbu z 2. pol. 17. stol. a hud. nástroje. Významný pramenný dokument zvl. pro čes. hudbu 17. stol. (autografy a opisy skladeb Pavla Vejvanovského).

Lit.: Paul Nettl, Zur Geschichte der Musikkapelle des Fürstbischofs Karl Liechtenstein-Kastelkorn von Olmütz (ZfMw IV, 1921—1922, 486—496), F. Högl, Die Kirchenorgeln in Kreamsier (dissert., Vídeň 1926), Paul Nettl, Beiträge zur böhmischen und mährischen Musikgeschichte (Brno 1927, 40 ad.), Antonín Breitenbacher, Hudební archiv ko-

Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci (XL, 1928, Kroměříž 1928. Díl C. Skladby rukopisné. Tamtéž XLI, 1929. Doplněk. Tamtéž XLIII, 1930... 2. Doplněk. Tamtéž XLVIII, 1935, 1. oddíl, 51–59), t ý ž, Kulturní poklady v arcibiskupském zámku v Kroměříži (Vyškov 1929), t ý ž, Hudební archiv z děkanského kostela P. Marie v Kroměříži (zvl. otisk z Časopisu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci XLIV, 1931), t ý ž, Hudební archiv z bývalé piaristické koleje v Kroměříži (Kroměříž 1937), Augustin Neumann, Piaristé a český barok (Olomouc 1933, 62, 137, 141 a 145), Jan Racek, Inventář hudebnin tovačovského zámku z konce 17. století (Musikologie I, 1938, 48, 58), Oldřich Petráš, Suitové orchestrální skladby Pavla Josefa Vejvanovského (disert., strojopis, Brno 1949), Ernst Hermann Meyer, Die Bedeutung der Instrumentalmusik am fürstbischöflichen Hofe zu Olomouc nud Kroměříž (MF IX, 1956, seš. 4, 388 ad.), t ý ž, Aufsätze über Musik (Berlin 1957), Jiří Sehnal, Pohled do instrumentáře kroměřížské kapely 17. a 18. století (Umění a svět II.–III, Gottwaldov 1959), t ý ž, Hudební literatura zámecké knihovny v Kroměříži (Gottwaldov 1960, Zetaprinton).

1697–1700.

2. Inventář hudebnin a hud. nástrojů zámku v Tovačově na Moravě z let 1697–1700.

SAB, sign.: P 134, opis v HAM, sign.: G 45.

Inventarium / Welches auf Verordnung ... gerichtlich aufgerichtet, undt dan / dem 21ten Eiusdem (tj. 21. října 1699, pozn. J. R.) die Verlassenschaft, Effec- / tus den Von Jetzt Erwenten Herr / administratore Hier zu Beffohl- / mechtigten Haubtmann zu / Tobitschau Johan Georg / Seidl Ibergaben worden.

Mscr., 13 l., 320×210 mm. Vázáno.

Inventář je svázán v jediném konvolutu spolu s jinými zámeckými inventáři o 128 l. Má 4 části odlišně psané a dat. První část je dat. 7. Augusti 1697, druhá 11. Aprilis 1698, třetí 14. Octobris 1699 a čtvrtá 29. Martii 1700.

Obsahuje chrámové vokální a světské instrumentální skladby 17. století (222 chrámových a 170 světských instrumentál. skladeb) a 9 hud. nástrojů. Jeden z nejcenějších čes. hud. inventářů 17. století.

Lit.: Jan Racek, Inventář hudebnin tovačovského zámku z konce 17. století (Musikologie I, 1938, 45 ad.), Josef Lantsch, K hudbě v klášteře Hradisku v l. 1693–1699. (Práce z hist. semináře CM fakulty bohoslovecké v Olomouci, čís. 38, Olomouc 1939).

1725.

3. Inventář hudebnin a hud. nástrojů benedikt. kláštera v Rajhradě z r. 1725 nedat. dodatek z poloviny 18. století.

SAB, sign.: K 140.

Consignatio Partium Musicalium Chori Rayhradensis A. 1725.

Mscr., 4 l., 325×220 mm. Brožováno. Filigrán: srdce protknuté křížem, písmeny C. F. a poštovskou trubkou.

Obsahuje chrám. vok. hudbu 17. a 18. stol. K inv. je připojeno

Consignatio Instrumentorum a Consignatio partium.

Mscr., 2 l., 315×210 mm. Brožováno. Filigrán: písmeno K s korunkou.

Obsahuje 29 hud. nástrojů a anonymní skl. vok. chrám. hudby 18. stol.

Lit.: Jiří Fukač, Cenný dokument moravského hudebního baroka (Slovenská hudba II, 1958, 156–157).

1752.

4. Inventář hudebnin zámku v Brtnici (hr. Collalto) z doby asi po roce 1752.

HAM, sign.: G 84.

Inventario / per / la Musica.

Mscr., 107 l., 330×210 mm (prvních 10 l. je vytrženo). Vázáno. Filigrán: stylisovaná lilie.

Nejstarší záznam na předešlé z r. 1752. Na posl. 3 l. data: záznam o požáru Brtnice r. 1760.

Nejstarší moravský thematický hud. inventář.

Obsahuje chrámovou vokální a světskou instrumentální hudbu z 1. pol. 18. stol. (italský a vídeňský předklasicismus). Celkem 1073 kusů.

Lit.: A. K. Hoffman, Městys Brtnice na Moravě (Brtnice 1925), Jan Trojan, Vzácný starý inventář hudební z Brtnice (strojopis, Brno 1949), Theodora Straková, Kvasický inventář z roku 1757 (ČMorMus XXXVIII, 1953, 106).

1757–1772.

5. Inventář hudebnin farního kostela v Kvasicích na Moravě z let 1757–1772.

HAM, sign.: G. 172.

Inventarium / Seu / Cathalogus Partium Musicae / pertinentium / Choro / Ecclesiae Quassicensis / 1757 // Procuratore Mathia Joanne Moritz / p. t. Parocho loci mpria.

Mscr., 23 l., 205×315 mm. Brožováno. Filigrán: korunovaný erb s písmeny B. D.

Část inventáře je dat. k 1. březnu 1768 a několik notových přírůstků je dat.: 18. březen a 4. duben 1772.

stol. (celkem 280 skladeb od 78 autorů, z čehož pouze 63 kusů připadá světským skladbám).

Lit.: Theodora Straková, Kvasický inventář z roku 1757 (ČMorMus XXXVIII, 1953, 105–149).

1763–1781.

6. Inventář hudebnin kostela sv. Jakuba v Brně z let 1763–1781.

MAB, sign.: C 43–70.

Bez titulního listu.

Mscr., 132 l., 350×235 mm. Vázáno.

Na 1. str. dat.: Praes. 3. Junij 1763. Uvnitř inv. data: 1769, 1770, 1773, 1777 a 1781. Na konci inv. dat. a podp.: Brünn, d. 3. Junij 1763 / Peregrin Gravani / Regens Chori / ad S. Jacobum.

Obsahuje vokální chrámovou hudbu 18. stol. z velké části benátského a neapolského slohového okruhu (celkem 907 skladeb).

Lit.: Bohumír Štědroň, Mozartovi vrstevníci v Brně (B II, 1950, čís. 5–6, str. 1–3, III, 1951, čís. 2, str. 2–5, čís. 3, str. 1–2), Miroslav Krejčí, Inventář hudebnin z kostela sv. Jakuba v Brně z roku 1763 se zvláštním zřetelem k Peregrinu Gravanimu (dipl. práce, strojepis, Brno 1957).

1771.

7. Inventář hudebnin kláštera v Rajhradě na Moravě z roku 1771.

HAM, sign.: G 6.

Consignatio Musicalium / id est / Missarum: Offertorium-Ariar(um) / Vesperarum: Antiphonarum / Symphoniarum reliquarum / Parthiarum etc. / pro / Monasterio / Rayhradensi / OSB / in / Moravia / an. 1771.

Mscr., 125 l., 335×210 mm. Vázáno. Filigrány: W. G., korunovaný erb, srdce s křížem.

Thematický hud. inventář. Obsahuje vokální chrámovou a světskou instrumentální hudbu 18. stol.

Lit.: Theodora Straková, Kvasický inventář z roku 1757 (ČMorMus XXXVIII, 1953, 113).

1797–1798.

8. Inventáře hudebnin kostela v Blížkovicích na Moravě z let 1797 a 1798.

HAM, sign.: G 28.

Registerium / Partium Musicalium ab Antonio Krimmer Ecclesiae Lispicensi donatarium / et novo Ludi rectori immannatarum Ignatio Trnka die 12mo Januarij 1797.

Mscr., 2 l., 340×210 mm. Nevázáno. Opis originálu.

Arie Pro Choro Lispicensi / immannatae / Ignatio Trnka Ludi et Chori Rectoris / 1798.

Mscr., 7 l., 340×210 mm. Nevázáno. Opis originálu.

Obsahují chrámovou vokální a světskou instrumentální hudbu 18. století.

1801–1818.

9. Inventáře hudební sbírky arcivévody Rudolfa v Kroměříži z let 1801, 1806, 1816, 1817 a 1818.

HAK, sign.: R II 2–8.

Register / über die / Musikalien-Sammlung / welche / Von Seiner Kön. Hoheit / dem / Erzherzoge Rudolph / Im dreyzehnten Jahr Ihres Alters, im Jahr 1801 angefangen, und / worüber gegenwärtiges Register im Julius 1806 entworfen wurde.

Mscr., 103 l., 350×230 mm. Brožováno. Filigrán: erb s poštovskou trubkou a IMPHLOG.

Musik-Stücke / für Clavier und Harfe oder 2 Pianoforte.

Mscr., 6 l., 375×235 mm. Brožováno. Filigrány: korunovaný erb s dvěma dvojími kříži a R C a N C.

Sammlungen / von Musikstücken.

Mscr., 48 l., 375×245 mm. Vázáno. Filigrány: stylisovaná lilie, C. I. HONIG. Na předešlý dat.: Februar 1818.

Alphabetisches / Register / über / Beethoven's Werke.

Mscr., 4 l., 380×250 mm. Brožováno. Filigrán: A. Schmid a J. Pölten.

Nedat.

Clavier-Stücke / auf drey, vier und fünf Hände.

Mscr., 12 l., 370×245 mm. Brožováno. Filigrán: erb a G. KIESLING.

Nedat.

Partituren / und / Clavierauszüge / in alphabetischer Ordnung.

Mscr., 16 l., 370×245 mm. Brožováno. Filigrán: erb a G. KIESLING.

Nedat.

Bez titulního listu.

Mscr., 9 l., 380×250 mm. Filigrán: A. SCHMID. Do rkp. vložen lístek s věnováním a dat.: Wien, den 17. April 1817.

Bez titulního listu. Membra disiecta.

Mscr., 4 l., 325×230 mm. Filigrán: korunovaný erb a C. I. HONIG, 4 l., 380×230 mm. Filigrán: kotva v kruhu a F. v. C.

Všechny tyto inventáře obsahují světskou vokální a instrumentální hudbu z 18. a poč. 19. stol.

Lit.: Paul Netti, Erinnerungen an Erzherzog Rudolph, den Freund und Schüler Beethovens (ZfMw, 1921, 95–99), Karel Vetterl, Der musikalische Nachlaß des Erzherzog Rudolph im erzbischöflichen Archiv zu Kremsier (ZfMw 1926–1927, 168 ad.), Jan Racek, Beethoven a naše země (v publ. L. v. Beethoven, Praha 1942) a týž, Beethoven a české země (v tisku).

10. Inventář hud. nástrojů kolegiálního kostela sv. Mořice v Kroměříži z roku 1808.

SAK, sign.: Kol. Kap. Krom. 27.

Inventarium / Der uralten und vornehmen Collegiat / Kirche des heiligen Mauritz in Kremsier aufgenommen / am 19ten und 20ten May 808...

Mscr., 20 l., 380×250 mm. Vázáno. Filigrán: půlměsíc a šesticípá hvězda. též A. ŠTOLA a korunovaný erb.

K inventáři je připojen jeho opis:

Inventarium Colleg. Eccles. / Crems. de anno 1808 sub Praeposito / Antonio C. B. de Rolsberg.

Mscr., 22 l., 360×240 mm. Brožováno. Filigrán: korunovaný erb a nápis TISNOVIZ a F. POLITZER. Na konci 10. l. dat.:

Sigl. Kremsier 26ten July / 808 / C. B. Rolsberg / Domherr und Probst.

Obsahuje soupis zařízení kostela, obrazů, knih a hud. nástrojů (14 kusů).

1811.

11. Inventář hudebnin z pozůstalosti kardinála Colloreda v Kroměříži z roku 1811.

SAB, sign.: C 9, 13 B 70.

Inventarium / Zugleich Beschreib- und Schätzung der — in der verlassenschaft Sr. Eminenz / des Herrn Cardinal von Colloredo vorgefundenen Hochdensenben eigen gewest- / sten und von Niemanden angesprochenen Musik-Instrumente und Musicalien.

Mscr., 6 l., 385×250 mm. Brožováno. Filigrán: M. WERNER a G. U. D. Na foliu 6r dat. a podp.: *Kremsier den 6. Nov. 1811 / Alois v. Cheinfeld / K. K. Landrath // Czikan.* Tento inventář tvoří součást s jinými soupisy,

z nichž je zvláště cenný inventář divadla se soupisem dekorací, rekvizit, kostýmů, psaných rolí a několika hud. skladeb. Obsahuje vok. chrám. a svět. instrumentální hudbu 18. stol.

Lit.: Jiří Fukač, Cenný dokument moravského hudebního baroka (Slovenská hudba II, 1958, 156–157).

1813.

12. Inventář hudebnin z Rosic z roku 1813.

HAM, sign. G 58.

Verzeichnis / deren / Musicalien // Rossicii die 11ma Januarii 813 / Gallus Kohaut mpria / Benedictinus Rayhradensis / et / Cooperator Rossicensis.

Mscr., 36 l., 330×210 mm. Vázáno. Filigrány: P. TAUBER a J. MUSSIL, stylisovaná lilie a korunovaný erb s dvojitým křížem.

Thematický hud. inventář. Obsahuje komorní a orchestrální světskou hudbu. z 18. a z poč. 19. stol.

1819.

13. Inventář hudebnin a hud. nástrojů z farního kostela sv. Václava v Mikulově z roku 1819.

HAM, sign.: G 36.

Inventarium / Uiber die auf den Figuralchor der hochan- / sehnlichen Collegiat- und Stadtpfarrkirche / zum heil, Wenzel befindlichen Saiten / Instrumente, und Musikalien / Verfasst und aufgenommen / im Jahre / 1819 // Matthias Klugger mpria / Regenschori.

Mscr., 12 l., 375×240 mm. Brožováno. Filigrán: J. HADAUN a korunovaný erb.

Obsahuje popis varhan, soupis hud. nástrojů, chrámovou vokální a světskou instrumentální hudbu 18. a 19. stol.

1823.

14. Inventáře hudebnin zámku v Náměšti nad Oslavou z roku 1823, doplňky z roku 1872.

HAM, sign.: G 66 a 69, doplňky sign.: G 67 a 68.

Musikalien Catalog: / Violine Partien mit Begleitung des Piano-Forte / 1823.

Mscr., 37 l., 140×220 mm. Vázáno. Bez filigránu.

Obsahuje instrumentální komorní hudbu 18. a 19. stol.

Catalogo / della / Musica, nello quale / si trovano / Sinfonie, Sestetti, Quintetti, Quartetti, / Terzetti e Duetti / Oratorij, Opere, Cori, Psalmi, / Cantate e Messe, / Sonate ed Arie per il Pianoforte / Musica d'Harmonia / e / Diversi Concerti.

Mscr., 2 svazky 217 a 166 l., 295×220 mm. Vázané. Filigrány: půlměsíc, C. J. HONIG a erb s poštovskou trubkou.

Thematický hud. inventář. Obsahuje vok. chrámovou a světskou instr. hudbu 18. stol.

Catalog / über die vorhandenen Harfenstücke. / Erster Abschnitt / Das Titelverzeichniss. / Zweiter Abschnitt: / Eintragung der Anfangstacte / eines jeden Tonstückes.

Mscr., 2 svazky a 4 sešity, 45, 34 a 18 l., 230×195, 230×200 a 320×250 mm, 2 sv. vázané a 1 brožovaný sešit. Bez filigránů.

Obsahují skladby pro skladbu salonního charakteru.

Orientierungs-Catalog / Grafens Piano-Stücke. / Sechs und dreißig Nummern / im Jänner 1872.

Catalog / fünf und zwanzig / Pianoforte Grafenspielstücke.

Mscr., 2 svazky a 1 sešit, 27, 4 a 2 l., 225×195, 480×290 a 300×245 mm. 2 sv. vázané a 1 brožovaný sešit. Bez filigránů.

Obsahují klavírní skladby salonního charakteru.

Lit.: Karel Vetterl, Bohumír Rieger a jeho doba (ČMM 1929–1930, 45–86 a 435–500), týž, Handels und Glucks musikdramatische Werke auf dem Schlosse Namiescht in Mähren (Auftakt XI, 1931, seš. 2., 54 až

... namest (Sborník prací filosofické fakulty brněnské university VIII, 1959, F 3, 46–69; též Händel-Jahrbuch VI, 1960, 175–193).

1824.

15. Inventář hudebnin z Pohořelic z roku 1824.
HAM, sign.: G 8.
Inventarium / der / musicalischen / Stücke / des P. A. G. Weis mpria / 1824.
Mscr., 137 l., 250×190 mm. Brožováno. Filigrány: TISCHNO a P. TAUBER, J. SCHÜTZ, R. ST., erb s dvojitým křížem.
Thematický hud. inventář. Obsahuje vok. chrám. a světskou instrumentální hudbu 18. a 19. stol. s udáním proveniencie, data a opusů. Sahá až do r. 1846.

1825.

16. Inventáře hudebnin a hud. nástrojů kanonie v Nové Říši z r. 1825.
HAM, sign.: G 26.
Inventarium / Uiber die am hiesigen Chor bey m Abtreten des H. Johann Fritschek, / theils von ihm hinterlassenen, und theils eigenthümlichen Musikalien.
Mscr., 2 l., 350×220 mm. Filigrán: kotva s hvězdou a J. W.
Na konci podp. a dat.: *Neureisch den 30. Juli 1829 / Mainhard Schubert / d. Z. Regenschori.*
Obsahuje vok. chrám. hudbu a světskou komorní instr. hudbu 18. a 19. století.
Inventarium / Uiber die zum Neureischer Chor gehörigen musicalischen / Instrumenten und Musicalien.
Mscr., 2 l., 245×215 mm. Brožováno. Filigrán: sv. Jan a GRAZ.
Na konci podp. a dat.: *Neureisch den 30. Juli 1829 / Mainhard Schubert / Regenschori. Předtím dat. a podp.: Neureisch den 26. August 825 / Johann Fritschek. mpria, / Organist.*
Obsahuje soupis hud. nástrojů, chrám. a světskou orch. a komor. hudbu 18. a 19. stol.
Lit.: Věra Palečková-Svobodová, Hudební sbírka kláštera premonstrátů v Nové Říši (ČMorMus XXXVI, 1951, 255–260).

1827.

17. Inventáře hudebnin a hud. nástrojů z minoritského farního kostela u sv. Janů v Brně z let 1827, 1831, 1835, 1836 a 1851.
HAM, sing.: G 65.
Inventarium / Ueber die, der Brünnner Minoriten Pfarrkirche zu SSt / Jo-

156

hann eigentümlichen in Jahre 1827 theils ausgeschaffen, theils / bereits vorfindigen musicalischen Instrumente etc.

Mscr., 2 l., 390×245 mm. Brožováno. Filigrán: MOHELNA a kor. erb. Na konci dat. a podp.: *Brünn den 10ten September 1827 / Bonaventura Zdura / Mpr. / Pfarrer zu St. Johann.*

Obsahuje 22 hud. nástrojů.
Inventarium / Ueber die bey der brunner (sic!) Minoriten Pfarr-Kirche / zu SS Johannem mit Ende des Jahres 1831 vorfindig / verbliebenen Musikalien, Instrumente etc.

Mscr., 4 l., 380×245 mm. Brožováno. Bez filigránu.
Obsahuje vok. chrám. skladby 18. a 19. stol., soupis hud. nástrojů a mobiliáře na kůru.

Jsou tu ještě přiloženy další opisy tohoto inventáře z let 1835, 1837 a 1851.

1827.

18. Inventáře hudebnin a hud. nástrojů koleg. kostela sv. Mořice v Kroměříži z let 1827, 1833, a 1834.
SAK, sign.: Kol. Kap. Krom. 28 a 29.
Inventarium: / der uralten und ansehnlichen Kollegiat-Kirche des / heil. Mauritius zu Kreamsier; welches aufgenommen wurde ... im Jahre 1827.
Mscr., 14 l., 375×250 mm. Brožováno. Filigrán: SCHÖNBERG G. K. W.
Na konci inv. dat.: *In der Fürst.-Erzbischöflichen Residentz-stadt Kreamsier am 30ten Septemb. 827.*
Obsahuje soupis zařízení kostela, knih, obrazů, sumární soupis hud. nástrojů (*An musicalischen Instrumenten*, 1 str.) a blíže neurčených skladeb chrám. vok. a instr. světské hudby (60 symfonií). Přiloženy další opisy tohoto inventáře z let 1833 a 1834.
Lit.: totožná jako u čís. 1.

1829.

19. Inventáře hudebnin a hud. nástrojů kláštera v Rajhradě z let 1829 a 1851.
HAM, sign.: G 13, 57, 59–63, 78–80.
Inventarium / der im Fundations- und Musikalien / Zimmer befindlichen Effecten / aufgenommen im Jahre / 1829.
Mscr., 17 l., 240×195 mm. Vázáno. Filigrán: SCHÖNBERG G. K. W.
Obsahuje tištěné knihy, mobiliář, hud. nástroje a sumární soupis chrám. vok. a světské komor. a orch. hudby. K tomuto originálu jsou připojeny dva opisy rovněž z r. 1829.
Bez titulního listu.
Mscr., 164 l., 395×250 mm. Vázáno. Filigrán: SCHOENBERG G. K. W.
Nedatováno. Obsahuje chrám. hudbu 18. a 19. stol.
Verzeichniss / aller dem Stifte Raygern gehörigen Musikalien, sowie aller

157

musikaischen Instrumente und / aller sowohl auf dem Chore, als auch im Musikalienzimmer / befindlichen Geräthschaften. / Aufgenommen von / P. Benno Tiray mpria / d. s. Regenschori.

Mscr., 6 l., 395×245 mm. Brožováno. Bez filigránu.

Na tit l. dat. *Stift Raygern am 31. October 1851.*

Obsahuje chrámovou a orch. světskou hudbu 18. a 19. stol. K tomu doplňky bez tit. listů s dat.: *V Rajhradě, v únoru 1920.*

K inventářům jsou připojeny čtyři záznamy (*Vormerk über die aufgeführten Musik-Stücke*) s údaji o provedení skladeb se soupisem chrámové hudby z let 1830, 1831 a 1849.

1834.

20. Inventář hudebnin proboštského kostela sv. Mořice v Olomouci z roku 1834.
HAK, bez signatury.

Inventarium / der / Pröbstlichen Stadtpfarrkirche / zum heiligen Mauritiz in Olmütz.

Wurde in November 1835 vor der Uiber / gabe ein neues Inventarium verfaßt, in / welchen auch die Musikalien aufgenommen / worden sind, welches im Fasc. III. zu finden und mit Litt. e bezeichnet ist.

Mscr., 3 l., 380×245 mm. Filigrán: SCHÖNBERG G. K. W.

Uvnitř inv. dat.: *1834 Maximilian Baron / Somerau / Dom und Stadtpfarreprobst / zu St. Mauritiz.* Inventář je v jediném konvolutu spolu s jinými inventáři kostel. zařízení (mobiiliár, devocionálie, mešní roucha, knihy aj.) o 17 l. Obsahuje chrám. vok. hudbu 18. a poč. 19. stol. Další dva opisy z roku 1835, z nichž jeden má latinský tit. list: *Catalogus / complectens / Chartas musicas / Ecclesiae Praepositati / ad St. Mauritium Olomucii / pertinentes.* Dat.: *Olmütz am 22ten Jänner 1835.* Mscr., 6 l., 380×245 mm. Brožováno. Filigrán: J. H.

1837.

21. Inventář hudebnin a hud. nástrojů kolegiátního kostela sv. Mořice v Kroměříži z roku 1837.
HAK, bez signatury.

Inventarium / sämtlicher bey der Collegiatkirche / St. Mauritiz vorhandenen Musikalien, / Instrumenten und sonstigen Chor-Requisiten.

Mscr., 14 l., 430×270 mm. Brožováno. Filigrán: púlměsíc.

Uvnitř inv. dat.: *Kremsier am 15. Jener 1837.* Obsahuje chrám. vok. hudbu 18. a 19. stol., a hud. nástroje (592 skladeb a 27 nástrojů).
Lit.: totožná jako u čís. 1.

1841.

22. Inventáře hudebnin a hud. nástrojů z dómu na Petrově v Brně z let 1841, 1844, 1869, 1870 a 1871.

HAM, sign.: G 72.

Verzeichniss / der Instrumente, Musikalien und sonstigen / Chor-Requisiten / welche der hierortigen Domkirche eigenthümlich / zu gehören.

Mscr., 5 l., 375×240 mm. Brožováno. Bez filigránu.

Na konci inv. dat. a podp.: *Brünn im Juni 841 / Joseph Dworzak mpria / Regens Chori.* Obsahuje hud. nástroje a vok. chrám. hudbu.

Verzeichniss der im Jahre 1844 vom Gefertigten / an das Pfarr ... Amt an der hiesigen / könig. Domkirche übergebenen Kirchenmusikalien.

Mscr., 1 l., 215×345 mm. Brožováno. Bez filigránu.

Na konci podp.: *Joseph Dworzak mpria / Regens Chori / an der königl. Domkirche.* Obsahuje chrám. hudbu, většinou z 19. stol. Další doplňky k těmto inventářům z let 1869, 1870 a 1871 byly pořízeny péčí řed. kúru Jana Nesvadby.

1842.

23. Inventář hudebnin a hud. nástrojů z kúru far. kostela ve Vyškově z roku 1842, dodatky z r. 1860.

HAM, sign.: G. 12 a 25.

Inventarium / aller / dem Wischauer Chore gehörigen Kirchen-Musikalien / 842 / Franz Nowak / Iter u. Musterlehrer / und Rector Chori ...

Mscr., 6 l., 1 l. z r. 1860, 340×210 mm. Bez filigránu.

Obsahuje chrám. hudbu, nástroje a jiné kostel. předměty.

Lit.: Bohumír Štědroň, Vyškovsko v hudbě a zpěvu (Vyškov 1935), František Alex, Chrámová hudba ve Vyškově koncem roku 1860 (Vyškov 1938).

1848.

24. Inventář hudebnin z klášterního piaristického a farního kostela v Bílé Vodě z roku 1848.

Zemědělsko-lesnický archiv v Javorníku, bez sign.

Inventarium / der / vorhandenen Musicalien / bey der / Stifts- und Pfarrkirche / zu / Weisswasser. / Aufgenommen in Jahre 1848 // Jos. Cuper-tinus Weiss mpria / Collegiums Rector.

Mscr., 6 l., Brožováno. Bez filigránu.

Thematický hudební inventář. Obsahuje vok. chrám. hudbu z 18. a 19. stol.

Nedatované.

18. stol.

25. Inventář hudebnin ze zámku Lešná u Gottwaldova, nedat.

Asi z druhé poloviny 18. stol.

HAM, sign.: G 85.

Mscr., 58 l., 215×290 mm. Vázáno. Filigrán: 3 půlměsíce a korunovaný erb.

Thematický hud. inventář. Obsahuje světskou instrumentální hudbu z 2. pol. 18. stol.

18. a 19. stol.

26. Inventář hudebnin ze zámku ve Strážnici, nedat. Konec 18. a počátek 19. stol.
HAM, sign.: G 7.
Bez titulního listu.

Mscr., 4 l., 410×255 mm. Brožováno. Filigrán: JANOWITZ a korunovaný erb.
Obsahuje pouhý soupis světské instrumentální hudby z 18. století.

Lit.: Jan R a c e k, Nástrojová hudba na Moravě a ve Slezsku v 18. století (Čsl. Vlastivěda VIII, Umění, Praha 1935, 479 ad.).

18. stol.

27. Inventář hudebnin neznámé provenience, nedat. Pochází z 18. stol.
HAM, sign.: G 95.
Bez titulního listu.

Mscr., novodobý opis, 26 l., 305×235 mm. Bez filigránu.

Inventář je založen v podobě přírůstkového katalogu.

Obsahuje soupis vok. chrám. hudby z 18. stol.

19. stol.

28. Inventář hudebnin a hudeb. nástrojů metropolitního kostela v Olomouci, nedat. Prov.: klášter augustiniánů na Starém Brně. Pochází z 19. stol.
HAM, sign.: G 135 a, b.

Catalogus / chartarum musicarum / Almae Metropol. Ecclesiae Olomucensis / secundum / earum usum / ordinarum.

Mscr., 2 sv., 144 a 48 l., 370×240. Vázáno. Bez filigránu.

Obsahuje vokál. chrám. hudbu 18. a 19. stol.

Do inventáře je vložen:

Verzeichniss / der / zur Metropolitankirche gehörigen / musikalischen / Instrumente ...

Mscr., 2 l., 370×240 mm. Brožováno. Bez filigránu.

Na konci tit. l. dat. a podp.: *Vidi: Olom. 24. Novembr. 872 / A. B. Koenigsbrunn / M. E. Praelatus Scholasticus.* Obsahuje soupis hud. nástrojů.

K oběma inventářům je připojen velmi cenný přehled chrám. skladeb provedených na kůru kostela Králové kláštera na Starém Brně v roce 1848:
Übersicht / der / Leistungen / (Kirchenmusik:) / Vom 8. Oktober 1848.

Mscr., 6 l., 405×255 mm. Vázáno. Autograf Pavla Křížkovského. Bez filigránu.

Lit.: Augustin Neumann, Příspěvky k dějinám hudby a zpěvu při olomoucké katedrále (1614–1780, Brno 1940), Bohumír Štědroň, Pavel Křížkovský na Starém Brně (Slezský sborník XLIV, 1946).

19. stol.

29. Inventář hudebnin hradu Pernštejna na Moravě, nedat. Pochází z první pol. 19. stol.
HAM, sign.: G 64.

Musicalien-Verzeichniss.

Mscr., 1 l., 400×265 mm. Brožováno. Bez filigránu.

Pouhý soupis. Instrumentální hudba 18. stol. (sinfonie, serenády, koncerty, Concertino Notturmo in Dis od Fr. Adama Míči, kom. hudba).

19. stol.

30. Inventář hudebnin kostela ze Sloupu, nedat. Pochází z 19. stol.
HAM, sign.: G 29.

Inventarium / Ueber der Slauper Pfarrkirche gehörigen Musikalien.

Mscr., 2 l., 370×230 mm. Brožováno. Bez filigránu.

Thematický hud. inventář. Obsahuje vok. chrám. hudbu.

Při citaci ve studii i v soupise hudebních inventářů používám těchto zkratk:

AfMw-čsp. Archiv für Musikwissenschaft.

B-čsp. Bertramka.

C-čsp. Cyril.

ČCH — Český časopis historický.

ČMM — Časopis Matice Moravské.

ČMorMus — Časopis Moravského musea.

HAK — hudební archiv okres. musea v Kroměříži.

HAM — hudební archiv (hud. hist. oddělení) Moravského musea v Brně.

HRO — čsp. Hudební rozhledy.

I. — list.

Lit. — literatura.

MAB — Městský archiv v Brně.

MF — čsp. Die Musik Forschung.

MGG — Die Musik in Geschichte und Gegenwart (hudební encyklopedie).

Mscr. — manuskript, rukopis.

NM — hudební oddělení Národního musea v Praze.

SAB — Státní archiv v Brně.

SAK — Státní archiv v Brně, pobočka Kroměříž.

StzMw — čsp. Studien zur Musikwissenschaft.

ZB — čsp. Zprávy z Bertramky.

ZfMw — čsp. Zeitschrift für Musikwissenschaft.